

McEwan IAN

Mașinării ca mine
și oameni ca voi

Traducere din limba engleză
și note de Dan Croitoru

POLIROM
2023

Adam a pus trei pahare pe masă. Miranda a preferat tirbușonul cu mâner din lemn de tec al tatălui meu, o piesă din epoca edwardiană, și nu gadgetul meu de fițe cu pârghie. Efortul a părut să aibă darul de-a o liniști. Primul pahar a avut darul de-a mă liniști pe mine. Ca să ne țină companie, Adam a sorbit o treime dintr-un pahar plin cu apă caldă. Temerile noastre nu se risipiseră cu totul, dar acum, în această atmosferă de petrecere, am revenit la mica teză a lui Adam. Ba chiar am ridicat paharul în cinstea „viitorului”, deși versiunea pe care o oferea Adam asupra acestuia, spațiul privat al minții pe care noile tehnologii îl îneacă într-un ocean de gânduri colective, ne repugna amândurora. Din fericire, era la fel de fezabil ca proiectul de a face implanturi neuronale unor miliarde de oameni.

I-am spus lui Adam:

— Mi-ar plăcea să cred că întotdeauna va exista cineva, undeva, care nu va scrie haikuuri.

Am închinat și pentru asta. Nimeni nu avea chef de o discuție în contradictoriu. Singurul subiect alternativ posibil era Gorringe și tot ce ținea de el. Conversația tocmai începuse, când m-am scuzat și m-am dus la baie. În timp ce mă spălam pe mâini, m-am trezit că mă gândesc la Mark și la efemerul sentiment de privilegiat pe care l-am încercat la locul de joacă în clipa când m-a luat de mână. Mi-am amintit expresia lui luminată de o inteligență neabătută. M-am gândit la el nu ca la un copil, ci ca la o persoană în contextul întregii sale vieți. Viitorul său se afla în mâinile funcționarilor, indiferent de cât de binevoitori se vor dovedi aceștia și indiferent de alegerile pe care le vor lua în locul lui. S-ar putea duce la fund cu ușurință. Până acum Miranda nu reușise să dea de el. I-a fost imposibil s-o

găsească pe Jasmin sau pe alt asistent social dispus să stea de vorbă cu ea. Din rațiuni de confidențialitate, i-a zis într-un târziu cineva de la departamentul potrivit. Cu toate astea, a aflat că tatăl dispăruse, iar mama avea probleme cu băutura și cu drogurile.

Pe când mă întorceam în bucătărie, am avut un moment de nostalgie pentru viața mea așa cum era înainte de Gorringe, Adam sau chiar Miranda. O existență incompletă, dar relativ simplă.

Și acum ar fi și mai simplă dacă mi-aș fi lăsat banii de la mama în bancă. Iat-o pe iubita mea cum stă la masă, frumoasă și calmă pe dinafară. Când m-am așezat, nu iritare am simțit față de ea, deși nici asta nu era departe. Mai degrabă un soi de detașare. Am remarcat ceea ce pentru toată lumea trebuie să fi fost evident – reticenta ei; de asemenea, neputința ei de a cere ajutor și trucul ei de a-l obține oricum, și de a nu i se cere niciodată socoteală. Am stat acolo, am mai băut un pic de vin, am ascultat conversația – și am luat o decizie. Lăsând la o parte asigurările lui Adam, eram încredințat că mi-adusesse un criminal în viață. Se aștepta de la mine s-o ajut, ceea ce aveam să și fac. Dar nu-mi spusese nimic. Acum îl solicitam să-și plătească datoria.

Ne uitam unul în ochii celuilalt. N-am putut să-mi controlez vocea să nu sune tăioasă:

— Deci te-a violat sau nu?

După o pauză în timpul căreia a continuat să-mi susțină privirea, a dat încet din cap dintr-o parte în cealaltă, apoi a spus aproape în șoaptă:

— Nu.

Am așteptat. A așteptat și ea. Adam a dat să spună ceva. L-am redus la tăcere clătinând ușor din cap. Când mi-a fost limpede că Miranda

n-avea de gând să mai adauge ceva – reticența aceea care mă apăsa –, am spus:

— Ai mintit în fața instanței.

— Da.

— Ai trimis un om nevinovat în închisoare.

A oftat.

Din nou, am așteptat. Simțeam că îmi pierd răbdarea, dar n-am ridicat vocea.

— Miranda. E o prostie. Ce s-a-ntâmplat?

Își ținea ochii-n jos, privindu-și mâinile. Spre ușurarea mea, a spus, ca pentru sine:

— O să dureze ceva.

— Foarte bine.

A început fără vreun preambul. Brusc, părea nerăbdătoare să-și spună povestea.

— Pe când aveam nouă ani, a venit o colegă nouă la școală. Învățătoarea a adus-o în clasă și ne-a spus că o cheamă Mariam. Era zveltă și oacheșă, cu ochi frumoși și cel mai negru păr din câte ai văzut vreodată, legat cu o panglică albă. Pe atunci Salisbury era un oraș foarte alb, așa că eram cu toatele fascinate de fata asta din Pakistan. Mi-am dat seama cât de greu îi era să stea acolo, în fața clasei, în timp ce noi ne holbam la ea. Arăta de parcă o durea ceva. Când învățătoarea ne-a întrebat cine vrea să fie prietena specială a lui Mariam și să-i arate școala și s-o ajute, eu am ridicat prima mână. Băiatul care stătea lângă mine a fost mutat în altă bancă și ea i-a luat locul. Am stat în aceeași bancă ani de zile la școala aceea și apoi la următoarea. În acea primă zi, la un moment dat, m-a luat de mână. Multe fete făceau așa mereu, dar gestul ei avea ceva cu totul diferit. Avea mâna așa de delicată și de fină, iar ea era așa de tăcută, așa de nesigură. Și eu eram destul de timidă, așa că m-am simțit atrasă de firea ei calmă și retrasă. Era mult mai timidă decât mine, cel

puțin la început, și cred că m-a făcut pentru prima dată să mă simt increzătoare și descurcarea. M-am îndrăgostit de ea.

— Era o poveste de dragoste, o pasiune subită, foarte intensă. I-am făcut cunoștință cu prietenii mei. Nu-mi amintesc să se fi manifestat nici cea mai mică atitudine rasistă. Băieții o ignorau, fetele erau drăguțe cu ea. Le plăcea să-i pipăie hainele viu colorate. Era așa de neobișnuită, chiar de exotă, și mi-era teamă să nu mi-o fure cineva. Dar era o prietenă foarte loială. Ne țineam tot timpul de mână. După o lună m-a dus la ea să-i cunosc familia. Știind că mi-am pierdut mama când eram mică, mama lui Mariam, Sana, m-a luat imediat sub aripa ei. Era amabilă, dar autoritară, într-un fel afectuos. Într-o după-amiază mi-a periat părul și mi l-a prins cu o panglică de-a lui Mariam. Nimeni nu mai făcuse așa ceva pentru mine vreodată. Am fost copleșită și am izbucnit în plâns.

Vocea i s-a sugrumat din cauza amintirii, preschimbându-se într-o șoaptă. S-a oprit și a înghițit cu zgomot înainte să continue.

— Am mâncat curry pentru prima dată și au început să-mi placă puddingurile făcute în casă, guguloatele laddu viu colorate și extrem de dulci, anarsa și soan papdi. Mariam mai avea și o soră mai mică, Surraya, pe care o adora, și doi frați mai mari, Farhan și Hamid. Tatăl ei, Yasir, lucra pentru autoritățile locale ca inginer hidrotehnician. Și el se purta foarte frumos cu mine. Era o casă plină de lume, gălăgioasă, foarte prietenoasă, unde toți se mai ciudăneau, complet diferită de a mea. Erau oameni religioși, musulmani, evident, dar la vârsta aia eram prea puțin conștientă de asta. Mai târziu am luat-o ca pe ceva de la sine înțeles, iar pe atunci devenisem

parte din familie. Când se duceau la moschee, nici prin minte nu-mi trecea să merg cu ei sau să pun întrebări în legătură cu așa ceva. Crescusem fără religie și nu mă interesa absolut deloc. Mariam suferea o transformare imediat ce intra pe ușa casei. Devenea mai jucăușă și mai vorbăreată. Era preferata tatălui ei. Îi plăcea să stea pe genunchii lui când acesta se întorcea de la muncă. Eram un pic geloasă.

— Am adus-o la mine acasă, unde-o să mergi și tu curând. Chiar dincolo de curtea catedralei, înaltă, îngustă, datând de la începutul epocii victoriene, neîngrijită, cu teancuri de cărți peste tot. Tata se arăta mereu drăgăstos, dar își petrecea mai tot timpul închis în birou și nu-i plăcea să fie deranjat. O doamnă din vecini venea și ne pregătea ceaiul și gustările. Așa că eram de capul nostru, lucru care ne făcea plăcere. Ne-am făcut un bârlog într-o cameră de la mansardă, exploram grădina lăsată în paragină. Ne uitam la televizor împreună. După vreo doi ani, stăteam lipite una de cealaltă în primele zile năucitoare ale gimnaziului. Ne făceam temele împreună. Era mult mai bună la matematică decât mine și la explicat probleme. Eu o ajutam la engleză, la scris. Era un dezastru la ortografie. Pe măsură ce trecea timpul și conștiința de sine ni se dezvoltă, stăteam ore întregi și vorbeam despre familiile noastre. Am avut prima menstruație la câteva săptămâni distanță. Mama ei s-a purtat cu multă delicatețe și ne-a fost de ajutor în privința asta. Discutam și despre băieți, deși ne țineam departe de ei. Datorită fraților ei, își bătea mai puțin capul cu băieții și era mai sceptică în privința lor decât mine.

— Anii au trecut, prietenia noastră a continuat, devenind pur și simplu parte din viața noastră. Se apropia ultima vară de liceu. Ne-am

dat examenele și ne gândeam la universitate. Ea era pasionată de științe, pe mine mă interesa istoria. Ne temeam că o să ajungem în locuri diferite.

Miranda s-a oprit. A inspirat încet, îndelung. Când și-a reluat povestea, a întins mâna și a apucat-o pe a mea.

— Într-o sâmbătă după-amiază am primit un telefon de la ea. Era într-o stare jalnică. La început nici n-am înțeles ce zicea. Voia să ne întâlnim într-un parc din zonă. Când am ajuns, nici nu putea vorbi. Ne-am plimbat prin parc, braț la braț, și nu puteam face altceva decât să aștept. În cele din urmă mi-a spus ce se întâmplase cu o zi în urmă. Drumul spre casă de la școală trecea pe lângă niște terenuri de sport. Se lăsase seara și Mariam se grăbea pentru că părinților ei nu le plăcea s-o știe singură afară după ce se întuneca. Și-a dat seama c-o urmărește cineva. Părea să se apropie tot mai mult de fiecare dată când se întorcea să se uite. S-a gândit s-o rupă la fugă – era o bună alergătoare –, apoi și-a zis că e absurd. În plus, avea o geantă plină de cărți. Persoana care se ținea după ea era tot mai aproape. S-a întors s-o înfrunte și a constatat ușurată că era vorba de cineva pe care-l cunoștea vag – Peter Gorringe. Nu era tocmai un personaj popular, dar la școală era cunoscut ca singurul băiat care avea apartamentul lui. Părinții lui se aflau în străinătate și-i închiriaseră o garsonieră micuță pentru câteva luni, preferând să nu se lase în nădejdea lui că va avea grijă de casă. Înainte ca Mariam s-apuce să-i vorbească, s-a repezit la ea, a apucat-o de incheieturi și a tras-o în spatele unei magazii de cărămidă unde se țineau mașinile de tuns iarba. Mariam a țipat, dar nu i-a venit nimeni în ajutor. El era înalt și solid, ea, fragilă. A trântit-o la pământ și a violat-o.